

Tilivelvolliset: rehtori ja sivistyslautakunnan jäsenet

Perusopetus

Tuusniemen yhtenäiskoulu tuottaa laadukasta esi- ja perusopetusta Turulan koulukeskuksessa. Lukuvuonna 2017-2018 opetusta sai yksi opetusryhmä enemmän kuin edellisinä vuosina. Kasvu on johtunut yhteistyöstä Kaavin kunnan kanssa. Myös lukuvuonna 2018-2019 on aloittanut uusi opetusryhmä. Muutos on lisännyt perusopetuksen kustannuksia merkittävästi vuonna 2018 ja lisää vielä jonkin verran vuonna 2019. Tämän jälkeen opetusryhmien määrä pysyy muutaman vuoden samana ja kääntyy laskuun todennäköisesti lukuvuonna 2020-2021.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2019-2021	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Oppilaiden osallisuuden lisääminen	Kerhoihin osallistuminen	50% oppilaista
Oppilaiden osallisuuden lisääminen	Oppilaskuntatoiminta	Saada oppilaat osallisiksi toiminnan kehittämiseen
Oppilasmäärän säilyttäminen	Oppilasmäärä	Yhtenäiskoulun oppilasmäärä ei laske alle lukuvuoden 2016-2017 tasoa
Talousarviovuoden 2019 tavoitteet		
Oppilaiden osallisuus	Kerhoihin osallistuminen	40% oppilaista
Jatko-opintoihin pääsy 9. luokan jälkeen	Jatko-opintoihin hakeutuminen	100% 1.9. tilanteessa

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

1. Siirtyminen kokonaisuudessaan OPS2016 piiriin
2. Yhteistyön tiivistäminen Kaavin kunnan kanssa
3. Yhtenäiskoulun toiminnan kehittäminen

Tavoitteet on esitetty yhtenäiskoulun toimintasuunnitelmassa. OPS2016 tulee voimaan kaikille ikäluokille lukuvuoden 2018-2019 aikana. Prosessin aikana on ajanmukaistettu oppimateriaaleja. Tuusniemen kunta on tehnyt sopimuksen Kaavin kunnan kanssa yhteisen perusopetuksen järjestämisestä vuosiluokille 7-9. Yhtenäiskoulu on sitoutunut yhteistyöhön ja haluaa kaikilla tavoilla edistää yhteistä suunnittelua sen laadukkaaksi toteuttamiseksi.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Toimintatuotot	432 860	355 800	703 617	450 000	600 000
Toimintakulut	-2 748 783	-2 986 553	-3 094 404	-3 000 000	-3 000 000
Toimintakate (netto)	-2 315 924	-2 660 753	-2 390 787	-2550 000	-2 550 000
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-115 451	-110 900	-94 800	-88 100	-85 100
Tehtävän kokonaiskustannukset	-2 431 374	-2 771 653	-2 485 587	-2 638 100	-2 635 100

=valtuustoon nähden sitovat erät

Lukio

Pieni yleislukio toimii tiiviissä yhteistyössä yhtenäiskoulun kanssa ja tarjoaa nykyaikaista ja joustavaa yleissivistävää opetusta. Jo viisikymmentä vuotta toiminut lukio jatkaa ylpeänä toimintaansa. Lukio on menestynyt varsin hyvin erilaisissa lukiovertailuissa, etenkin silloin kun on huomioitu opiskelijoiden lähtötaso ja tulokset ylioppilaskirjoituksissa. Tämä kertoo pienen lukion opetuksen laadusta ja mahdollisuuksista huomioida erilaisia opiskelijoita.

Uusi lukiolaki tulee voimaan syksyllä 2019 ja asettaa lukioille lisää lakisääteisiä tehtäviä. Samalla on alkamassa myös uuden opetussuunnitelman valmistelu. Edellisten opetussuunnitelmien käyttöönotosta on kulunut varsin vähän aikaa, joten paikallinen valmistelu työ kuormittanee opetushenkilöstöä merkittävästi. Edellinen opetussuunnitelmauudistus on vasta tänä vuonna tulossa käyttöön kaikille opiskelijoille. Näillä näkymin uusi opetussuunnitelman käyttöönotto on alkamassa syksyllä 2021. Keväällä 2019 siirrytään myös kokonaisuudessaan sähköisiin ylioppilaskokeisiin, kun myös matematiikka kirjoitetaan sähköisesti.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2019–2021	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Opiskelijamäärä	Opiskelijamäärä	47 kolmen vuoden ka
Yo-kirjoitusten tulokset	Menestyminen kokeissa	Kaikkien kokeiden (valmistuneet) keskiarvo valtakunnan keskiarvossa
Uuden lukiolain vaatimusten täyttäminen	Erityisopetuksen, oppilaanohjauksen ja korkeakouluysteistyön toteuttaminen	Vaatimusten mukainen toiminta
Talousarviovuoden 2019 tavoitteet		
Opiskelijamäärä	Opiskelijamäärä	50
Yo-kirjoitusten tulokset	Menestyminen kokeissa	Em. keskiarvo
Jatko-opintoihin sijoittuminen	Opiskelupaikka yo-vuoden syksyllä	60 %:lla opiskelupaikka

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

1. Sähköisiin ylioppilaskokeisiin ja uuteen opetussuunnitelmaan siirtymisen loppuunsaattaminen
2. Uusien lakisääteisten palveluiden toteuttaminen
3. Kurssitarjonnan jatkuva kehittäminen

Lukio jatkaa siirtymistä sähköisiin ylioppilaskirjoituksiin ja uuden opetussuunnitelman piiriin. Samalla saatetaan kurssitarjotin ajan tasalle ja mahdollisimman toimivaksi.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Toimintatuotot	44 809	40 060	40 040	40.000	40.000
Toimintakulut	-685 115	-658 274	-686 132	-650.000	-650.000
Toimintakate (netto)	-640 306	-618 214	-646 092	-610.000	-610.000
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-48 642	-44 00	-31 000	-29.000	-29.000
Tehtävän kokonaiskustannukset	-688 948	-662 214	-677 092	-639.000	-639.000

=valtuustoon nähden sitovat erät

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on sivistyslautakunnan alaista toimintaa ja sen järjestämisvastuulla on alle kouluikäisten kunnallinen sekä yksityinen hoito, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta sekä lasten kotihoidontuki. Varhaiskasvatusta järjestetään joko hoitajan kotona tapahtuvana hoitona tai ryhmäperhepäivähoitokodeissa sekä kirkonkylällä että Tuusjärvellä. Iltapäivätoimintaa tarjotaan laajennettuna palveluna jokaiselle sitä tarvitsevalle I-II-luokan oppilaalle erillisenä toimintana kirkonkylällä ja Tuusjärvellä ryhmiksessä. Aamuhoito järjestetty ryhmikissä; myöskin laajennettuna palveluna. Toiminnasta vastaa perhepäivähoidonohjaaja.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2019-2021	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Tuetaan tuusniemeläisiä perheitä heidän kasvatustyössä laadukkailla kunnallisilla peruspalveluilla	Asiakaskysely joka toinen vuosi	Ei moitteita
Talousarviovuoden 2019 tavoitteet		
Lapsen kehityksen ja oppimisen tukeminen niin, että lapsen yksilölliset tarpeet tulee huomioituksi. Lapsen ja vanhempien mielipiteiden huomioiminen toiminnassa	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman päivitys vanhempien/lapsen kanssa vuosittain. Erilaiset kyselyt vanhemmille	Erityisen tuen tarpeen väheneminen. Varhainen puuttuminen.

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2019-2021	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Tuusjärven ryhmäperhepäiväkotien toimiltojen yhdistäminen ja sitä myöten toiminnan monipuolistuminen	Hankkeen eteneminen	Remontti valmistunut syksyllä 2018
Talousarviovuoden 2019 tavoitteet		
Monialaisen yhteistyön lisääminen	Kokoontumiset eri yhteistyötahojen kanssa	Perheet tietoisia kunnassa tarjottavista lapsiperheiden palveluista.

Varhaiskasvatuksen alaisuuteen kuuluu perhepäivähoidonohjaaja ja 11 kokopäiväistä ja 2 osapäiväistä hoitajaa sekä yksi kokopäiväinen oppisopimuksella. Varhaiskasvatustilasto astui voimaan 1.9.2018 ja merkittävimmät muutokset liittyvät digitalisointiin ja päiväkodeissa työskentelevien kelpoisuusehtoihin. Osa uudistuksista astuu voimaan vasta 2030-luvulla.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Toimintatuotot	126 850	103 100	101 900	90 000	90 000
Toimintakulut	-670 081	-723 971	-720 530	-720 000	-720 000
Toimintakate (netto)	-543 231	-620 871	-618 630	-630 000	-630 000
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-54 696	-53 000	-46 000	-46 000	-46 000
Tehtävän kokonaiskustannukset	-597 927	-673 871	-664 630	-676 000	-676 000

=valtuustoon nähden sitovat erät

Kansalaisopisto

Kuopion kansalaisopiston Tuusniemen osasto järjestää laadukasta, ajankohtaista ja kuntalaisten tarpeisiin vastaavaa yleissivistävää koulutusta. Tavoitteena on sovitun tuntimäärän toteutuminen monipuolisen kurssitarjonnan kautta.

Opetuksen suunnittelu pohjautuu asiakkaiden toiveisiin. Toiveita kerätään mm. opistoyhteys henkilöiden ja tuntiopettajien välityksellä. Myös suora palaute opistoon ja osastoon vastuusuunnittelijalle on toimiva keino.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2019-2021	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
OPM:n vahvistama tuntimäärä + 10 %	Tuntimäärä	2700
Opiskelijamäärä	Brutto/netto	Yli 1000/yli 500
Opiskelijatyytyväisyys	Kysely	Tyytyväisiä 80%
Talousarviovuoden 2019 tavoitteet		
Opiskelijamäärä brutto/netto	Opiskelijamäärä	Yli 1000/yli 500
Tuntimäärä	Toteutuneet tunnit	2700

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2019-2021	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Miesopiskelijoiden lisääminen	Miehet prosenttia opiskelijamäärästä	33 % miehiä opiskelijoista
Talousarviovuoden 2019 tavoitteet		
Opistoyhdyshenkilöverkosto	Tavoitavuus kylittäin	Useita yhdyshenkilöitä

Kuopion kansalaisopiston Tuusniemen osasto järjestää noin 120 kurssia. Alueen väestömäärän ikärakenne ja osallistujien sukupuolijakauma ovat haasteita.

OKM:n vahvistamista tunneista vuonna 2018 Tuusniemen osaston osuus oli 2065

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Toimintatuotot	27 918	25 000	27 540	25 000	25 000
Valtionosuudet	92 000	92 000	97 500	92 000	92 000
Toimintakulut	-246 049	-251 388	-262 859	-250 000	-250 000
Toimintakate (netto)	-126 132	-134 388	-137 819	-133 000	-133 000
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-	-			
Tehtävän kokonaiskustannukset	-126 132	134 388	-137 819	-133 000	-133 000

Kirjasto

Tuusniemen kirjasto on Kuopion kaupungin hallinnoima lähikirjasto. Kiinteistö, jossa kirjasto toimii, on Tuusniemen kunnan omistuksessa. Kirjastoautopalvelut tuotetaan Koillis-Savon kirjastoautolla, jolla järjestetään kirjastopalveluja Koillis-Savon haja-asutusalueiden asukkaille ja kouluille.

Kirjastolain (1998/904) mukaan kunnan tehtävänä on kirjasto- ja tietopalvelujen järjestäminen. Yleisen kirjaston tehtävänä on mm. tukea elinikäistä oppimista ja itsensä kehittämistä sekä tarjota palveluja ja materiaaleja elämyksiin, kansalaisvalmiuksien kehittämiseen, kansainvälistymiseen ja verkkoasiointiin. Yhteiskunnan digitalisoitumisessa kirjastolla on mahdollisuus toimia siltana kansalaisten ja digitalisoitumisen välillä. Kirjasto tarjoaa perinteistä sekä painettua että digitaalista aineistoa verkkoyhteyksineen, yhteisiä tiloja sekä asiantuntemusta ja tietopalvelua. Kirjasto lisää tasa-arvoa ehkäisemällä tiedollista syrjäytymistä. Kirjaston palveluja kehitetään asiakaskunnan ja toimintaympäristön tarpeet ja toiveet huomioiden. Tuusniemen kirjaston sijainti tukee koulukeskuksen oppilaiden ja työvoiman kirjastopalveluiden saatavuutta.

Vuosittain seurattavien mittareiden tavoitetaso asetetaan vastaamaan koko Suomen lähes saman suuruisten (2600 - 3200 as.) maaseutumaisten kuntien kirjastojen keskimääräisiä tunnuslukuja edelliseltä toimintavuodelta. Tunnusluvut ovat haettavissa Suomen yleisten kirjastojen tilastoista <http://tilastot.kirjastot.fi/>.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2019–2021	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Kirjastoaineiston lainaus	Lainat/as	16
Kirjaston asiakaskäynnit	Käynnit/as	10
Ajantasainen ja uudistuva kirja-aineisto	Kirjahankinnat/1000as	500 kirjaa
Riittävät aukioloajat	Aukiolotunnit/viikko	30 tuntia
Talousarviovuoden 2019 tavoitteet		
Kirjastoaineiston lainaus	Lainat/as	16
Kirjaston asiakaskäynnit	Käynnit/as	10
Ajantasainen ja uudistuva kirja-aineisto	Kirjahankinnat/1000as	500
Riittävät aukioloajat	Aukiolotunnit/viikko	30 tuntia

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2019–2021	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Kirjastoauton palvelut	Lainat/as	verrokkikuntien keskiarvo
Talousarviovuoden 2019 tavoitteet		
Palvelutaso	Kirjastosopimus	Sopimuksen mukainen taso

Kirjaston tilat ja muut puitteet ovat asianmukaiset. Alueellinen yhteistyö on toimivaa. Keskeiset palvelutekijät ovat riittävä aukiolo ja hankintamääräraha.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Toimintatuotot	-	-	-	-	-
Toimintakulut	- 204 117	- 211 104	-206 451	-210 000	-210 000
Toimintakate (netto)	- 204 117	- 211 104	-206 451	-210 000	-210 000
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-16 183	-14 000	-12 000	-12 000	-12 000
Tehtävän kokonaiskustannukset	- 220 300	- 225 104	-218 451	-222 000	-222 000

=valtuustoon nähden sitovat erät

EP JKS

Vapaa-aikapalvelut

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin sisältyvät nuoriso-, liikunta- ja kulttuuripalvelut, sekä muita vapaa-ajanpalveluita.

Tavoitteena on tarjota kuntalaisten tarpeista lähtöisin olevia vapaa-ajan palveluita ja lisätä ihmisten viihtymistä paikkakunnalla. Tavoitteena on myös aktivoida kulttuuri- ja harrastustoimintaa. Kaikessa toiminnassa tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen.

TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT

Valtuuston hyväksymät strategiset tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2019–2021	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Kuntalaisten palvelutarpeen kartoitus	Asukastyytyväisyys	Hyvä
Talousarviovuoden 2018 tavoitteet		
Tapahtumien tarjoaminen / kuntalaisten osallistuminen	Tapahtumat / osallistujat	80/3500
Nuorisotalon kävijämäärä/käyntikertatavoite	Kävijämäärä / käyntikerta / vko / koulujen toimintavuonna	75 käyntikertaa / vko / koulujen toimintavuoden ajan

=valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja mittarit

Lautakunnan hyväksymät muut tavoitteet

Suunnittelukauden tavoite 2019–2021	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso
Järjestöjen aktivoiminen	Yhteistyö kunnan kanssa	väh. 30 järjestöä tapaamisissa / tapahtumissa vuosittain
Talousarviovuoden 2019 tavoitteet		
Syrjäytymisen ehkäisy	Kontaktit työelämän /koulutuksen ulkopuolella oleviin nuoriin	30 alle 29 -vuotiasta nuorta asiakassuhteessa
Nuorten osallisuuden lisääntyminen	esitykset ja/tai aloitteet nuorilta	8

Nuorisovaltuustotoiminta pidetään aktiivisena ja sitä kehitetään edelleen tarpeita vastaavaksi. Nuorisovaltuuston roolia vahvistetaan kunnan päätöksenteossa. Lapsille ja nuorille suunnattujen tapahtumien määrä pidetään ennallaan. Etsivän nuorisotyön asemaa vahvistetaan lisäämällä siihen käytettävää työpanosta.

Terveyden edistämistyötä vahvistetaan niin, että se on arkea jokaisella toimialalla. Kuntalaisten vastuuta omasta hyvinvoinnista pyritään lisäämään esimerkiksi kampanjoilla. Sähköinen hyvinvointikertomus laaditaan vuosikello suunnitelman mukaisesti.

Liikuntapaikkojen kunnossapidolla ymmärretään olevan yhteys kuntalaisten terveyden edistämiseen ja fyysisen toimintakyvyn vahvistamiseen. Liikuntapaikkojen hoidossa keskitytään suosituimpien paikkojen kunnossapitoon. Seinävuoren rotkolaakso on ulkoilupaikoista tärkein kohde.

Järjestöavustukset säilyvät 2017–2019 suunnitelmakaudella vuoden 2016 tasolla. Järjestöille tarjotaan mahdollisuutta käyttää toiminnassaan syksyllä 2017 avattua nuoriso- ja järjestötilaa.

Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Toimintatuotot	17 537	12 900	12 345	15 000	15 000
Toimintakulut	226 763	-216 086	-221 662	-215 000	-215 000
Toimintakate (netto)	-209 226	-203 186	-209 317	-200 000	-200 000
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-77 739	-66 200	-51 000	-51 000	-43 900
Tehtävän kokonaiskustannukset	-286 964	-269 386	-260 317	-251 000	-243 900

=valtuustoon nähden sitovat erät

ef JBS

SIVISTYSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ

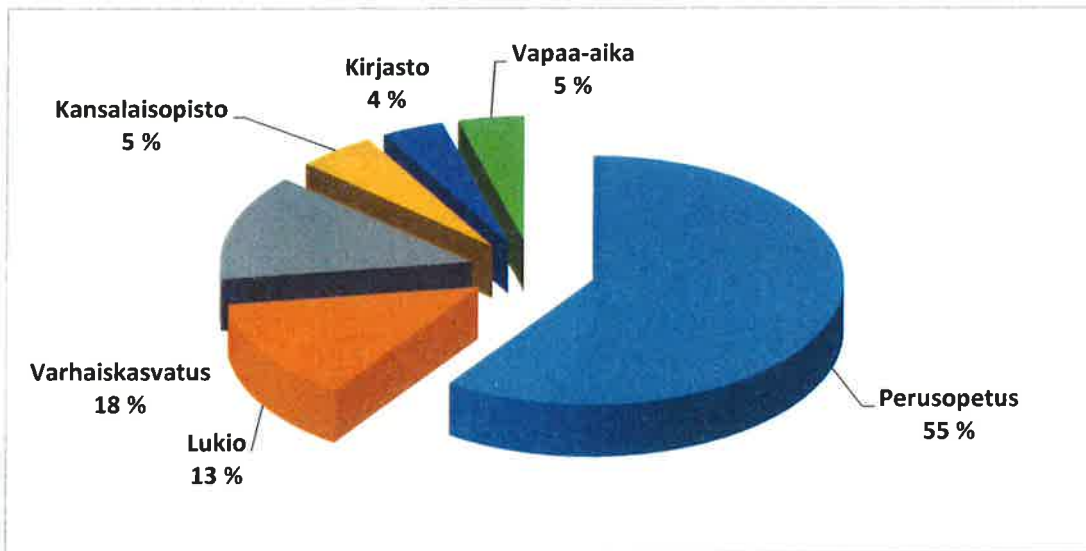
Talous

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021
Toimintatuotot	649 974	536 860	816 442	528 000	678 000
Valtionosuudet (+)	92 000	92 000	166 500		
Toimintakulut	-4 780 909	-5 047 376	-5 192 038	-5.045.000	-5.045.000
Toimintakate (netto)	-4 038 935	-4 418 516	-4 209 096	-4.425.000	-4.275.000
Laskennalliset kustannukset					
Poistot	-312 711	-288 100	-234 800	-230.800	-215.500
Tehtävän kokonaiskustannukset	-4 351 645	-4 706 616	-4 443 896	-4.655.800	-4.490.000
=valtuustoon nähden sitovat erät					

vp JBS

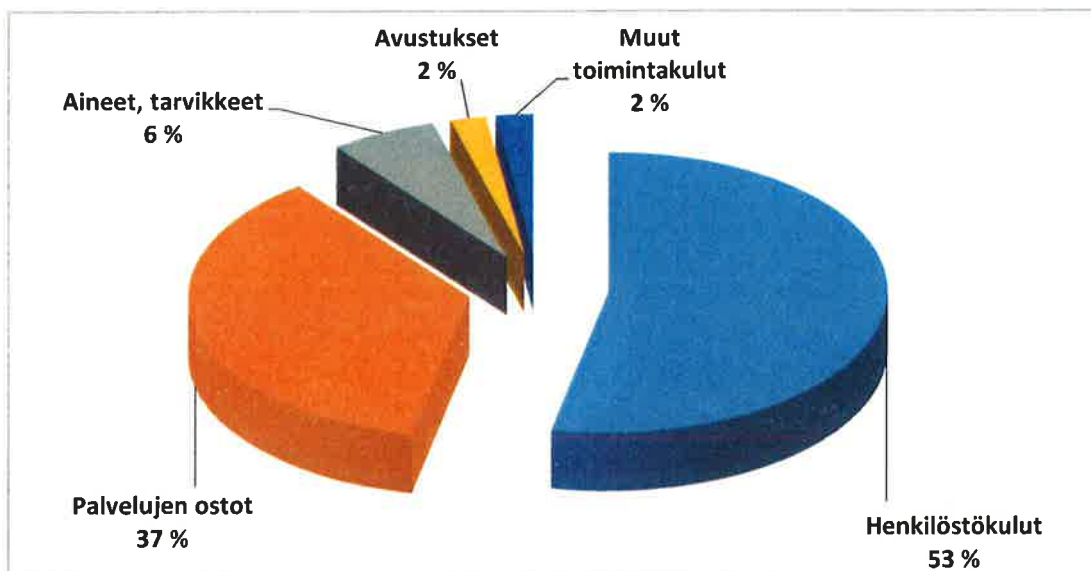
Sivistyslautakunnan toimintakulujen jakautuminen tehtävittäin

Perusopetus	3 094 404
Lukio	686 132
Varhaiskasvatus	720 530
Kansalaisopisto	262 859
Kirjasto	206 451
Vapaa-aika	221 662
TOIMINTAKULUT	5 192 038

Toimintakulujen jakautuminen menolajeittain

Henkilöstökulut	2 765 848
Palvelujen ostot	1 886 860
Aineet, tarvikkeet	318 710
Avustukset	109 000
Muut toimintakulut	111 620
TOIMINTAKULUT	5 192 038

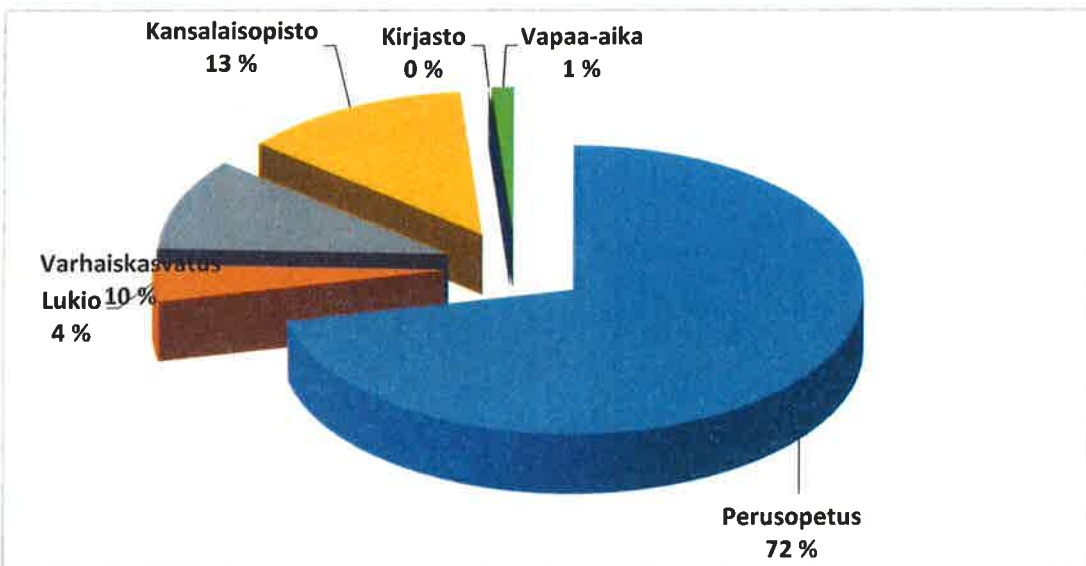

Handwritten signature

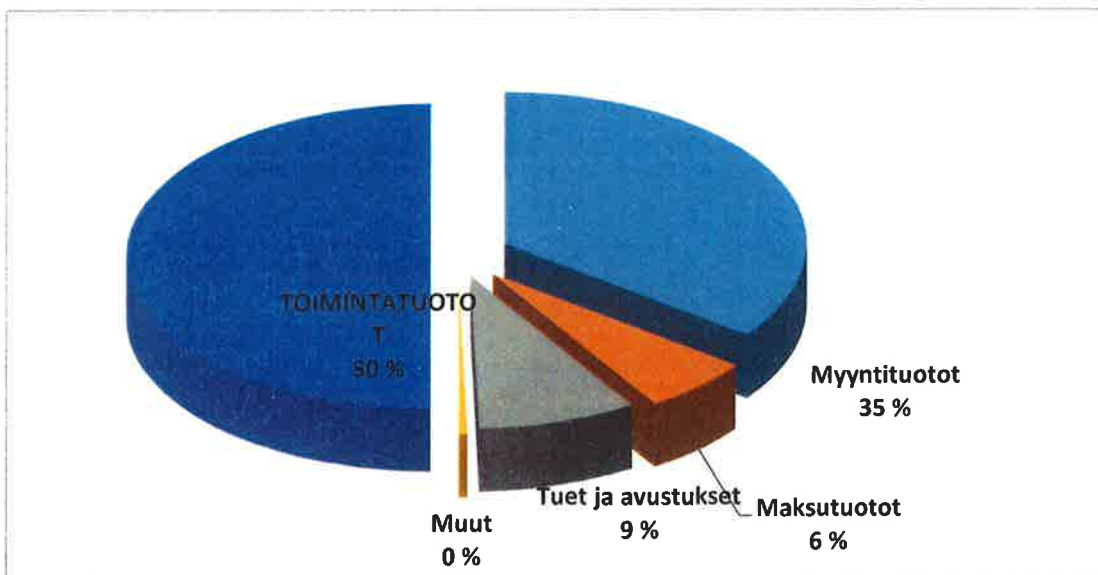
Sivistyslautakunnan toimintatuottojen jakautuminen tehtävittäin

Perusopetus	703 617
Lukio	40 040
Varhaiskasvatus	101 900
Kansalaisopisto	125 040
Kirjasto	
Vapaa-aika	12 345
TOIMINTATUOTOT	982 942

Toimintatuottojen jakautuminen tulolajeittain

Myyntituotot	693 057
Maksutuotot	114 240
Tuet ja avustukset	166 500
Muut	9 145
TOIMINTATUOTOT	982 942

Handwritten signature

Luova kirjoittaminen 8 – 9-luokat (1 viikkotunti)

TAVOITTEET: Luovan kirjoittamisen kurssin tavoitteina on kehittää oppilaan kirjallista ilmaisukykyä sekä tekstintuottamistaitoja.

SISÄLTÖ: Luovan kirjoittamisen tunneilla harjoitellaan fiktiivisen kirjoittamisen lajeja, esim. tarinoita, novelleja, runoja, sarjakuvaa. Kirjoitelmista annetaan ohjaavaa palautetta. Luovan kirjoittamisen kurssia ei arvioida numerolla, vaan osallistumisesta saa suoritusmerkinnän.

Tuusniemen lukion OPSiin tulevat lisäykset

Autokoulu (AUTO) Ajokortti

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija hallitsee kuljettajaopetukseen sisältyvät asiat ja kykenee soveltamaan niitä vaihtelevissa liikennetilanteissa ja -ympäristöissä. Kuljettajantutkinnon suorittamisen jälkeen opiskelija osaa toimia vastuullisena kuljettajana liikenteessä.

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä, hyväksiluettava kurssi. Kurssi suoritetaan lukion ulkopuolella.

Ensiapu 1 (EA1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii keskeiset ensiaputaidot. Ensiapukurssin sisältönä on toiminta ja ensiapu yleisimmissä hätä- ja sairaustilanteissa ja EA1-kortin suorittaminen.

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä, hyväksiluettava kurssi. Kurssi suoritetaan lukion ulkopuolella.

Hygieniaosaaminen (HYGIENIA)

Kurssin tavoitteena on perehtyä hygieniaosaamiseen ja suorittaa hygieniapassi. Keskeisiä sisältöjä ovat valmentautuminen hygieniaosaamistestiin ja testin suorittaminen. Testin läpäisseet saavat hygieniapassin.

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Järjestyksenvalvoja (JÄRJ)

Kurssin tavoitteena on käydä sisäasiainministeriön mukainen järjestyksenvalvojakoulutus ja saada järjestyksenvalvojakortti. Kurssin hyväksytysti suorittaneet voivat hakea järjestyksenvalvojakorttia 18-vuotiaana.

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Kurssi suoritetaan lukion ulkopuolella.

Lukio-TET (OP4)

Lukio-TET antaa opiskelijalle mahdollisuuden tutustua jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelija hankkii työkokemusta itseään kiinnostavalta alalta tai käy tutustumassa itseään kiinnostavaan jatkokoulutuspaikkaan. Keskeisiä sisältöjä kursilla ovat työelämätaidot ja jatko-opintoihin tutustuminen.